

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I LYCKSELE

Verksamhetsberättelse för år 2018

Redovisas vid årsmötet 2018-03-xx, på Medborgarhuset, kl xx,
Studieförbundets lokal i Lycksele.

Kassarapport, 2019-02-01, för verksamhetsåret med revisionsberättelsen daterad 2019-02-06 medföljer som bilagor till årsmötet.

Inledning:

Miljötillståndet lokalt och globalt är inte bra. Hänsynen och förståelsen av naturfrågorna, och vad naturen ger oss för "tjänster", för vår överlevnad, brister stort även här i lokalsamhället. Hotet mot biologisk mångfald, spridning av miljögifter och överutnyttjande av naturens resurser är tydliga. Den globala klimatförändringen, orsakad av människan, märks även här. Åren 2015, 2016, 2017 var de varmaste åren någonsin. Sverige år 2018 blev varmare än normalt, extremt varm och solig, mycket torrt och omfattande skogsbränder i landet. FN:s klimatmötet, COP24 i Katowice, blev inte det positiva resultat som Paris-avtalet indikerade. En regelbok, dock försvagad, togs fram och flera nödvändiga beslut sköts fram. Mötet ville inte officiellt antaga IPCC-rapporten. De rika kol- o oljeproducerande länder bromsade. Förnekelsen av klimatförändringarna visas även lokalt med en tröghet i att ändra verksamheter och tänka i nya banor. Hur det kan påverka Europa är svårt att sja om nu, men troligen får vi ta omtag i vårt arbete. Vi har fortfarande en utmaning i att sprida kunskap om ett långsiktigt, ekologiskt, ekonomiskt och socialt, hållbart utnyttjande av våra naturresurser för en hållbar omställning. Föreningens strategi för ett hållbart samhälle kan ses i tre delar:

1. *Naturkänsla.* Vi kan och vill stimulera en positiv känsla och förståelse för naturen och vad naturen ger till oss, de s.k ekosystemtjänsterna. En frisk och väl fungerande natur är en grund för vår överlevnad. Positiva naturupplevelser är även viktiga för människans hälsa och bör främjas.
2. *Konsumentmakt.* Vi som konsumenter kan visa vägen till ett hållbart samhälle, driva på lokala politiska beslut samt ge "verktyg" till de företag och enskilda som vill gå före i omställningsarbetet för en hållbar värld, lokalt med koppling globalt. Ex. föreningens miljömärke; *Bra Miljöval* och *Naturens Bästa*.
3. *Samhällspåverkan.* Vi som förening kan genom att sprida kunskap och fakta samt visa på positiva handlingsmöjligheter påverka vårt samhälle för en frisk och bra miljö samt ett hållbart utnyttjande av våra naturresurser och ett hållbart samhälle. Föreningen söker strategiska samarbeten.

Riksföreningen har verksamhetsriktlinjerna, VRL 2015-2018, samt föreningens Framtidsstrategi 2019-2022, som antogs vid stämman i Uppsala 2018. Sedan kan varje krets ha särskilda förhållanden som också styr den lokala prioriteringen.

Föreningens värdegrunder; att rädda naturens liv, att främja människans hälsa, att verka för global solidaritet, är en tydlig inriktning. Vi ska arbeta för en omställning för en hållbar utveckling. Vi ska fördjupa välfärdsdebatten inom;

- Hållbart jordbruk och livsmedelstrygghet
- Klimatförändringarna samt hållbar energi och energianvändning i samhället
- Miljögifter i samhället och naturen
- Akvatiska ekosystem/vatten från källa till hav och hållbart fiske
- Landbaserade ekosystem, hållbart brukande av skog och mark

Lokal beskrivning:

Flera globala och regionala miljö- och naturskyddsproblem syns också här lokalt, spridning och användning av miljögifter, tydliga klimatförändringar, förlust och fragmentering av biotoper och biologisk mångfald. En tydlig minskning av antalet fåglar, ex. vadare och tättingar, är uppmärksammat. Antalet blommande ängar har blivit en sällsynthet. Skogar med en varierande markflora är sedan många år en raritet. Grodor och kräldjuren har blivit färre. Vi i Sverige har på senare år minskat, vårt umgänge med och förståelsen för naturen. Några problemområden kan nämnas även för detta verksamhetsår, flera problem fortsätter:

Problemen med storskaligt och ensidigt skogsbruk som inte klarar Riksdagens miljömål finns även här. Internationellt överenskomna certifieringsregler uppfylls inte heller. Ekosystemet, vatten och landmiljön, flora och fauna, påverkas negativt både lokalt och i landskapsperspektiv. Inom kommunen finns endast några få äldre eller naturskogsliknande skogsområden kvar. Det ensidiga plantageliknade skogsbruket, monokultur, med skogsdikning och markberedning, breder ut sig. Otillräcklig hänsyn med skyddszoner till sjöar, vattendrag och myrmark, leder till ökat läckage av ex. uppgrumlande ämnen och kvicksilver samt brist på lövträd. Strandzoner har en viktig ekologisk funktion för mängder med organismer, från autotrofa, (ex. ett gräs, en blomma eller ett träd, självnärande organism, som genom fotosyntesen, via solljusets energi och koldioxid och vatten bygger upp sin biomassa, eller kemoautotrofa, får energi via kemiska ämnen, ex järn eller svavel, i mark eller vatten, skapar sig näring /energi =producent), eller heterotrofa (ex. en bakterie, en svamp, en fisk, en hare, en fågel, de behöver konsumera organiska ämnen för att få näring=konsument, för att bygga upp sina organ). Även den limniska miljön kommer att negativt påverkas och skadas. Breda vegetationstäckta strandzoner, och myrmarker, kan också dämpa större vattenflöden. Bristande hänsyn till fågelspelsplatser och boträd för de

större fåglarna. Den alarmerande minskningen av antalet fåglar globalt och lokalt påverkar ekosystem mycket negativt (fåglarna äter insekter/skadeinsekter) vilket också leder till minskande skördar av spannmål och försämringar i skogsproduktionen. Skogsbruket lokalt visar fortfarande dålig hänsyn till stigar, leder och kulturminnen. Det medför bl.a till svårigheter för etablering och kontinuitet för ekoturism/naturturism samt negativ påverkan på friluftslivet, bärplockning, renskötsel/bete och jakt m.m. Detta påverkar lokalsamhället negativt. Klimatet påverkas också negativt av stora kalhyggen, med större koldioxid-avgång från marken, obalans i markens mikrostrukturer, marksvampar m.m pga sol/uv-ljus, o torka o värme- exponeringen . Samt långa tider innan återskogning sker och upptag av koldioxid kan ske igen. SLU har konstaterat att ytor med blåbärris har minskat. Avrinningen, av vatten och jord- och humusmaterial, ökar även från markerna mot vattendragen vilket tydligt ses.

Ett minskat lokalt brukande av jordbruksmark har lett till en utarmning av biologiskt viktiga ängsmarker efter Vindel- o Ume-älvens dalgångar samt efter skogsälven Örän. Detta kan ses även i områdets s.k. höglägesbyar. Med mera lokal odling och lokal skötsel/slätter, mer örtrika ängsmarker kan förbättra denna trend och minska denna utarmning. Detta kan också gynna hållandet av ex. bin med lokal honungsproduktion/lokalt livsmedel samt vara bättre för klimatet.

Inom kommunen samt i närområdet finns gruvverksamhet. Ny gruva har startat med probvrytning. En utökad gruvbrytningen kommer nu att ske i, Fäboliden, med recipient Örän. (Dragon Mining Sweden AB har nu börjat med ansökningsprocessen och MKB enligt Miljöbalken) här kommer förhoppningsvis anrikningsverket i Pauträsk att användas. Två mindre gruvor intill Vindelgransele i anslutning till Vindelälven (Botnia Exploration AB) har fått bearbetningskoncession, och verksamhet kommer snart igång. Deras och de nedlagda gruvornas miljöpåverkan måste fortfarande uppmärksammas och följas. Vid flera gruvor i länet, delar av Kristinebergs gruvorna, Rävliiden 1 och 2, även några nedlagda, ex Blaiken, i Sorsele och Svärträsk/Gunnarsberg i Storuman har pågått och pågår mycket dyra återställnings/ saneringsarbeten under många år. Umeälvens energiproduktion leder till känd negativ påverkan på ekosystemet i vattnet. Förbättringar har nu påbörjats, inom Vindelns kommun, och kommer att fortsätta upp efter älven. Projektet GEP/MEP Umeälven pågår, åtgärder i biflödet Juktån påbörjas sommaren 2019, med ekologiska åtgärder i vattendrag för att öka den biologiska mångfalden och öka tillgången till fisk samt att minska erosionskadorna längs stränderna. Det påverkar vattenkraft-utvinningen endast marginellt. Föreningen följer den utvecklingen. Umeälvs- projekt kommer att vara ledande för ekologiska åtgärder i andra vattenkrafts utbyggda älvar i landet. Energiöverenskommelsen , centralt, kan ställa till problem för miljön i våra vattendrag. Miljöprovningarna kommer nu troligen följa hela avrinningsområdena samtidigt. Det må vi följa noggrant. Etablering av alternativ och hållbar energiutvinning, ex. vindkraft, har påbörjats nu inom kommunen.

Användandet av solen till uppvärmning eller till el har ännu inte kommit igång, ej heller passivhus -teknik, energismart byggande eller något konsekvent byggande i trä inom kommunen. Järnvägsförbindelsen med modernare persontåg Lycksele – Umeå på tvärbanan är igång sedan några år. Här har föreningen arbetat i många år för att den miljövänliga trafiken skulle återupptas. Banan/rälsen Lycksele – Hällnäs, Lycksele -Storuman, är tyvärr inte moderniserad och ännu ingen åtgärd för eldrift. Godstransporten på järnvägen kan utvecklas mera och med koppling till Inlandsbanan. Utveckling av järnvägsförbindelsen till Holmsund uthamn är nu på gång. Några el-laddstolpar har nu monterats i Lyckseles centrum och vid Hotell Lappland. Tyvärr har inte kommunen ännu kommit igång med några konsekventa åtgärder för ett Hållbarare Lycksele. Här kan vi och måste påverka mera!

Lokal verksamhet:

Verksamhet har kunnat genomföras, dock i mindre omfattning,(sjukdom och flytt har påverkat styrelsearbetet). Naturskyddsföreningen i Lycksele har hela kommunen som sitt verksamhetsområde. Antalet medlemmar är 125st (år 2018), det har minskat något. Lyckselekretsen har kretsnummer 2405. Återbäringen från riksföreningen är 4 860kr (för år 2018). Föreningen har en etablerad hemsida. Styrelsen, bestående av ordförande Torgny Forsgren, samt ledamöterna Karin Gottfridsson, Roland Forsgren, Ann-Louise Hansson, Mattias Markusson, Rickard B Hansson, vi har haft 1 protokollfört sammanträde. Styrelsen har haft flitiga kontakter via telefon/sms och mail. Vår överklagan av Fäbolidengruvan, pga föroreningsrisk en, har lett till viss skärpning av MMDs beslut. Noteras att styrelsen blev aggressivt bemött, från gruvbolaget, under tiden för överklagandeprocessen. (Processen med överklagan, som föreningen då gjorde, följde reglerna i den svenska miljölagstiftningen). Vi kommer att bevaka gruvans verksamhet. Under gångna sommar har vi noterat (och uppmätt, Torgny o Roland) att det varit onormalt litet vattenflöde i Öran. Risken för större negativ miljöpåverkan ökar då! Skogsälven, med dess rika natur och natursköna dalgång har ett större värde för områdets befolkning, och för naturturismen, än några guldtackor. Författaren och journalisten Arne Muller håller på att skriva en bok, som publiceras år 2019, om Öran/älven och dess människor.

Skogsfrågor:

Vi är med i referensgruppen för (SCA:s)Tjäderbergets mångfaldspark. Vi har tidigare föreslagit att mera åtgärder görs för att behålla ängsfloran på det lilla kulturområdet/torpet, på Fäbodberget, samt att åtgärder görs för att skapa förutsättningar för groddjur att kunna överleva i några lämpliga skogsområden med små vattendrag . Vi har också nu föreslagit SCA att särskilda utrymmen anordnas för fladdermöss i anslutning till det lilla kulturområdet. Det arbetet fortsätter. Vi fortsätter ett samarbete med länsförbundet, Skellefteå och Umeå kretsarna i skogsfrågor. Detta för att hantera övergripande frågeställningar, kontaktvägar och arbetsätt. Flera viktig delar är bl.a nyckelbiotoper, och få möjlighet till särskild snittsling/avgränsning med bättre naturhänsyn vid avverkning, föreningens inventeringar

och rapporter av art-tips, (signalarter), rapportkvalitet och kalibrering av värdesbedömningar. Kretsen är försiktig positiv till att skogsbruket nu äntligen skall följa miljöbalkens hållbarhets intentioner. Sks skall göra tillsyn med stöd av miljöbalken. Detta kan ses som en delseger för Naturskyddsföreningen som under många år kämpat för detta. Vi upptäcker fortfarande flera brister i skogsbruket. Den nya skogspolitiken, i landet och i Europa, med "koldioxid-klimat-bioekonomi" kan troligen orsaka nya problem. En strävan hos skogsindustrin med större avverkningsvolym, med ökad gödsling, leder till kortare tidsintervaller mellan skogstillväxt (och lägre skogs-ålder) och avverkning. Detta leder till ökad koldioxidavgivning från marken och vegetationen i de olika skikten samt en mindre biologisk mångfald. Sveriges Riksdag har nu i december budgeten (M o KD) beslutat att kraftigt minska anslagen för skydd av miljö- o natur och klimatåtgärder. Blir ett bakslag för landets miljömålsarbete. Nyckelbiotop inventeringar stoppas helt. Naturguidningarna blir betydligt dyrare med höjd moms. Nya problem alltså även lokalt.

Jordbruk, livsmedelstrygghet och ekosystem i vatten:

Ekosystemet i Umeälven har efter vattenkraftutbyggnaden kraftigt försämrats. Nu har tack vare EU:s Vattendirektiv om God Ekologisk Potential, GEP, kommit skarpa krav på att förbättra vattenmiljön i älven/älvarna. En särskild projektgrupp finns i länet, med Åsa Widén, limnolog vid Umeå universitet, boende i Vindelns kommun, som projektledare. Lycksele kommun är delägare, med Greger Jonsson som kontaktperson. Mer om planering och påbörjande av delåtgärder, (se NF länets hemsida samt www.umealven.se för mera info). Riksföreningen stödjer också projektet med medel, ca 1 milj.kr, från Miljöfonden/Bra Miljöval El. En samverkansförening har nu bildats för genomförande av projekten. I projektet görs nu även, ett delprojekt, här vid Lycksele tätort, en naturanpassad strandpromenad längs älven, mellan bron och Gammplatsen, med särskild hänsyn till älvens miljö med en förstärkning av dess ekologiska värden, NF deltar med synpunkter. Torgny har även deltagit inom vattenråden/VRO 10 och 11:s arbeten samt i referensgruppen för Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt i Luleå.

Klimat och energi

Föreningen, med Ann-Louise och Rickard samt några nya medlemmar (hoppas vi), genomförde en särskild klimataktion vid kommunhuset den 30 november. Ett bra reportage följde i länstidningarna. Den unga Greta Thornberg har fått många, i Sverige och ut i världen att engagera sig mera om Klimatet och den påverkan som sker redan nu. Veckan därefter, v 49, påbörjades FN:s klimattmöte COP 24 i Katowice i Polen. Flera demonstrationer har skett, och kommer att pågå in under nästa år, i några kommuner i länet, ex, Vännäs, Skellefteå och Umeå. Här kan vi göra mera.

Naturkänsla

Den sedvanliga orkidé-utflykten till Storbacksjön kunde inte genomföras, pga att de blommade mycket tidigare och påverkades av torkan. Hägg, *prunus padus*, syren, *Syringa*

vulgaris L, rönn, *sorbus aucuparia* och rödblära, *silena dioica*, blommor samtidigt, vecka 21-22. Midsommarblomma, skogsnävan, *Geranium sylvaticum*, också tidig. Bofinken, *fringilla coelebs*, sjöng sin ankomst vecka 16. De flesta vårfåglarna kom tidigt, våren var kort, så häckningen skedde tidigt, så deras tid för vårläten blev tyvärr, kort och intensiv. Kretsen har under året varit med och arrangerat, tillsammans med STF, Studieförbundet, MB och Biblioteket/Lycksele kommun, tre större bildvisningar, C. Ohlsson, L. Bildström och J. Hammar och utställning för medlemmar och andra intresserade, på biblioteket, om fåglar, natur och sötvatten. Visningskvällarna var välbesökta. En skogsstigsvandring genomfördes i ett uppfriskande sommaraftonregn, längs den natur- o kulturintressanta, med kulturhistoria långt tillbaka i tiden, nämligen den s.k. Magdalenastigen, tätortsnära. Det är ett LONA-projekt, som genom Lycksele kommun och Skogsstyrelsen har iordningställt stigen och informationsskyltarna. En bildvisning bl.a om skogens sociala värden och LONA skedde vid årsmötet.

Konsumentmakt

Umeälvprojektet finansieras nu till delar av konsumentdrivna val genom fonderna i Bra Miljöval El.

Samhällspåverkan

Kretsen bevakar olika fysiska planer inom kommunen. Kretsen engagerar sig i arbetet med Biosfärområde Vindelälven. Aktörerna är lokalt Vindelälvs kommunerna, VIKOM, Länsstyrelsen, Världsnaturfonden och Umeå Universitet. FN:s organisation UNESCO driver på för att bilda "Biosfärområden" på flera platser i världen, av hållbarhets skäl, med ekonomiska, sociala, och ekologiska perspektiv. Föreningen är med i en referensgrupp för detta lokala/regionala projekt. Biosfärområdet har antagits av landets Regering. Beslutet av Unesco sker till midsommaren i Paris.

Noteras kan att det för landet tagits fram nya fysiska planeringsformer, Grön Infrastruktur planering, GI. Detta nya planeringstänkande ska användas centralt, regionalt och lokalt för alla aktörer. Det är ett sätt att se naturen ur ett landskapsperspektiv, framför allt då skogs- o lantbruket. (Se mera på Naturvårdsverkets, Länsstyrelsernas hemsidor). För detta sätt att tänka har vi i naturskyddsföreningen arbetet för under lång tid! Kanske det nu blir möjligt att landets miljömål och ekosystem- ansatsen, lättare kan genomföras. Civilsamhället får nu större utrymme att vara med i landets verksamheter. Det får vi vara glada för.

Övrigt

Öreälvområdet vackra och spännande natur ingår i ett kommunalt LONA-projekt nu, som fortfarande pågår, även i år, tillsammans med ett antal andra naturområden i kommunen. Inriktningen är att iordningställa och förbättra några vandringsleder. En längre led planeras längs Öreälven. Detta är viktigt för naturturismen lokalt och för landet. Kretsens ordförande har under året varit ledamot i länsförbundet.